

Sygn. akt IV CNP 98/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie ze skargi strony powodowej

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego w B.

z dnia 6 czerwca 2008 r., w sprawie z powództwa Wojskowej Agencji

Mieszkaniowej Oddziału Regionalnego [...]

przeciwko Gminie B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 kwietnia 2009 r.,

oddala skargę i zasądza od Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddziału Regionalnego [...] na rzecz Gminy B. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania wszczętego wniesieniem skargi.

Uzasadnienie

W procesie zakończonym prawomocnym orzeczeniem zaskarżonym skargą o stwierdzenie jego niezgodności z prawem, strona powodowa dochodziła odszkodowania za szkodę spowodowaną przez pozwaną Gminę niedostarczeniem lokalu socjalnego pomimo wynikającego z orzeczenia Sądu obowiązku nałożonego w tym zakresie na tę Gminę. Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo uznając, że samo przyznanie lokatorowi prawa do lokalu socjalnego nie zwalnia go od obowiązku uiszczania opłat za dotychczas zajmowany lokal, a szkoda powódki jest następstwem okoliczności niezależnych od pozwanej, ponieważ powódka zaniechała kierowania jakichkolwiek żądań uiszczenia opłat wobec osób zajmujących lokal należący do powódki.

Apelację powódki oddalił Sąd drugiej instancji, aprobując i uznając za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji.

W ocenie Sądu odwoławczego podstawą ewentualnej odpowiedzialności pozwanej Gminy mogą być jedynie przepisy k.c. oraz przepisy ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (tj. Dz.U. 2005 r. Nr 41, poz. 398), ponieważ z mocy art. 1a ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. 2005 r., Nr 36, poz. 266 ze zm.), zwanej dalej „u.o.l.”, przepisów tej ostatniej ustawy nie stosuje się do lokali będących w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, a więc przepisy tej ustawy nie będą miały w tej sprawie jakiegokolwiek zastosowania. Oznacza to bezzasadność zarzutu apelacji niezastosowania art. 18 ust. 5 u.o.l., co przy równoczesnym braku samodzielnej podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej w ustawie o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP, uzasadniało ocenę żądania na podstawie art. 417 k.c., w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2004 r. W ocenie Sądu odwoławczego niezapewnienie przez pozwaną lokalu socjalnego nie stanowiło wyłącznej przyczyny powstania szkody po stronie powódki, która nie przedstawiła żadnych dowodów podjęcia prób wyegzekwowania zaległych opłat od osoby korzystającej z jej lokalu bez tytułu prawnego. Sąd drugiej instancji uznał brak normalnego związku przyczynowego pomiędzy niedostarczeniem przez pozwaną lokalu

socjalnego, a szkodą powódki w postaci nieuzyskania od eksmitowanych lokatorów zapłaty czynszu. Wobec braku normalnego związku przyczynowego, będącego niezbędną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej, Sąd Okręgowy uznał, że pozwanej Gminie nie można przypisać odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c.

Skarżąca Wojskowa Agencja Mieszkaniowa, we wniesionej skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 czerwca 2008 r., zarzuciła naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:

- art. 417 § 1 k.c. przez przyjęcie, że powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności pozwanej określonych w tym przepisie;
- art. 18 ust. 5 u.o.l. przez uznanie, że przepis ten nie statuuje podstawy prawnej odpowiedzialności pozwanej, ponieważ u.o.l. nie ma zastosowania do lokali pozostających w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej;
- art. 18 ust. 1 i ust. 3 u.o.l. przez przyjęcie, że strona powodowa w pierwszej kolejności powinna dochodzić odszkodowania od byłego lokatora.

Nadto skarżąca oparła skargę na zarzucie naruszenia art. 328 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. przez nieodniesienie się Sądu do zarzutu apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 4 ust. 2 u.o.l.

Skarżąca wskazała na wszystkie wymienione powyżej przepisy jako te, z którymi niezgodne jest zaskarżone skargą orzeczenie.

W uzasadnieniu skargi skarżąca Agencja potwierdza swoją aprobatę dla stanowiska Sądu, że bezpośrednią podstawą odpowiedzialności pozwanej Gminy jest art. 417 k.c., natomiast sprzeciwia się stanowisku Sądu, że nie wykazała wystąpienia wszystkich przesłanek tej odpowiedzialności. Za bezprawość zachowania pozwanej skarżąca przypisuje fakt niedostarczenia lokalu socjalnego bez względu na przyczyny, a za poniesioną szkodę uszczerbek powstały w następstwie nieotrzymania opłat od osoby zajmującej jej lokal i uprawnionej do otrzymania od Gminy lokalu socjalnego. Oczywiście wystąpienia związku przyczynowego uzasadnia skarżąca Agencja tym, że gdyby lokal socjalny został

przez pozwaną wskazany, to eksmisja zostałaby wykonana i „...zadłużenie lokalu...” by nie wzrastało, co wskazuje na wystąpienie obiektywnej normalności następstw.

Nadto skarżąca wywodzi, że przyjęcie w orzecznictwie odpowiedzialności gminy i osoby uprawnionej do lokalu socjalnego jako odpowiedzialności „in solidum” nie uzasadnia zastosowania zasady pierwszeństwa żądania zaspokojenia od takiej osoby, a poszkodowany może żądać zaspokojenia albo od niej albo od pozwanej Gminy.

Przeciwnik skargi – Gmina B. w odpowiedzi na skargę wniosła o jej oddalenie i o zasądzenie kosztów postępowania wg. norm przepisanych. Za trafne uznała stanowisko Sądu o braku podstaw do zastosowania przepisów u.o.l. do lokali będących w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, z jedynym wyjątkiem przewidzianym w art. 45 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (Dz.U. 2005, Nr 41, poz. 398 ze zm.). Za trafnością stanowiska Sądu o braku wykazania przez powódkę istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy niedostarczeniem lokalu socjalnego a poniesioną szkodą świadczy okoliczność, że normalnym następstwem niezwłocznego niedostarczenia lokalu socjalnego nie jest niepłacenie przez lokatorkę czynszu, ponieważ wyrok eksmisyjny zobowiązuje do zapłaty odszkodowania za korzystanie z lokalu w wysokości dotychczas płaconego czynszu. W sprawie nie zaistniał więc adekwatny związek przyczynowy między zachowaniem pozwanej, a szkodą powódki, wywodzi przeciwnik skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie wobec braku podstawy do stwierdzenia, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem.

Chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 328 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., uzasadniony wskazywanym przez skarżącą brakiem niezbędnej zawartości uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Ewentualny brak wymaganego elementu uzasadnienia zaskarżonego wyroku mógłby dowodzić naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., ale ten ostatni przepis nie został wskazany jako dotknięty naruszeniem. Ponadto, strona skarżąca nawet nie twierdzi, aby zarzucane naruszenie przepisów procesowych mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, co wyklucza uznanie, aby

zaskarżone orzeczenie było w tym zakresie niezgodne z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c.

Wobec powyższego oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego należało dokonać z uwzględnieniem stanu faktycznego będącego podstawą orzekania dla Sądu drugiej instancji.

Nietrafne okazały się zarzuty naruszenia przepisów art. 18 ust. 1, 3 i 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie i gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.), zwanej dalej „u.o.l.”, przez uznanie, że przepisy te nie są podstawą prawną odpowiedzialność pozwanej Gminy. Rację miał Sąd drugiej instancji, który na podstawie art. 1^a u.o.l. uznał, że przepisów tej ustawy nie stosuje się do lokali będących w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, która jest stroną powodową w niniejszej sprawie. Wskazany przepis art. 1^a u.o.l. stanowczo wyłączył stosowanie wszystkich bez wyjątku przepisów tej ustawy w odniesieniu do lokali będących w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, co oznacza, że w konfiguracji podmiotowej stron prawomocnie zakończono sporu i faktycznej podstawy żądania strony powodowej przepisy art. 18 ust. 1, 3 i 5 u.o.l. nie znajdowały zastosowania. Takie właśnie stanowisko Sądu odwoławczego jest prawidłowe i nie uzasadnia trafności zarzutu skargi naruszenia wskazanych przepisów u.o.l. w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy i tym samym wydania orzeczenia niezgodnego z tymi przepisami. W tej sytuacji bezzasadnie odwołuje się strona skarżąca do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2007 r., III CZP 121/07 (OSNC 2008/12/37), w której konstrukcję odpowiedzialności in solidum gminy i osoby uprawnionej z mocy wyroku do lokalu socjalnego wywiedziono z przepisów art. 18 ust. 1-3 u.o.l., które miały zastosowanie w tamtej sprawie, w której roszczenia odszkodowawczego od Gminy dochodziła Spółdzielnia Mieszkaniowa, a nie Wojskowa Agencja Mieszkaniowa.

Trafnie zatem uznał Sąd drugiej instancji, że w niniejszej sprawie podstawą ewentualnej odpowiedzialności pozwanej gminy mogą być jedynie przepisy k.c. oraz przepisy ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (Dz.U. 2005 Nr 41, poz. 398), a nie przepisy u.o.l.

Zważyć należy, że na mocy wyroku SR w B. z dnia 16 października 2003 r., sygn. akt I C .../03, ustalono istnienie uprawnienia do lokalu socjalnego B. K. eksmitowanej z zajmowanego bez tytułu prawnego lokalu mieszkalnego będącego w dyspozycji skarżącej, a nadto orzeczono wstrzymanie eksmisji do czasu złożenia przez pozwaną w prawomocnie zakończonych sprawie Gminę oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Niezapewnienie B. K. przez pozwaną Gminę lokalu socjalnego wbrew obowiązku wynikającemu z wskazanego wyroku sądowego może być niewątpliwie ocenione jako delikt Gminy. Jednak nawet taka konstatacja nie jest wystarczającą przesłanką do zastosowania art. 417 § 1 k.c. jako materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanej Gminy. Słusznie bowiem uznał Sąd II instancji, że brak jest podstaw do przyjęcia wystąpienia normalnego związku przyczynowego między biernym zachowaniem pozwanej Gminy w postaci niezapewnienia eksmitowanej osobie lokalu socjalnego, a poniesioną przez powódkę szkodą.

Z mocy art. 37a ust. 1 cyt. ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP obowiązkiem osób zajmujących lokal Agencji bez tytułu prawnego jest m.in. uiszczanie opłat za używanie tego lokalu i opłat pośrednich oraz zapłaty odszkodowania w określonej tym przepisem wysokości za każdy rozpoczęty miesiąc jego zajmowania, przy czym ustawodawca nie warunkuje wykonywania tych obowiązków od terminowego wykonania przez Gminę obowiązku w postaci zaoferowania eksmitowanym zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Innymi słowy, orzeczenie sądowe przesądzające o przysługiwaniu uprawnienia do lokalu socjalnego nie zwalnia eksmitowanych z dotychczasowego lokalu z obowiązku uiszczania określonych należności z tytułu zajmowania tego lokalu aż do chwili zaoferowania przez Gminę lokalu socjalnego (v. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2002 r., V CKN 1305/00, niepubl.). Nie jest więc normalnym następstwem braku zaoferowania przez Gminę lokalu socjalnego powstanie szkody po stronie powódki w postaci poniesienia niezrekompensowanych kosztów utrzymania lokalu zajmowanego przez nieuiszczające należności osoby eksmitowane. Odmienne stanowisko skarżącej o istnieniu takiego normalnego związku przyczynowo-skutkowego prowadziłoby do niedającego się zaaprobować wniosku, że normalnym następstwem niewykonywania przez Gminę obowiązku

przyznania lokalu socjalnego wynikającego z wyroku sądowego, jest szkoda powódki wynikająca z zaniechania uiszczenia przez eksmitowanych obciążających ich z mocy ustawy należności z tytułu zajmowania dotychczasowego lokalu. W razie akceptacji takiego wniosku za normalne następstwo zaniechania Gminy w łańcuchu przyczynowo- skutkowym należałoby konsekwentnie uznać zachowanie eksmitowanych niezgodne z obowiązującym prawem, którego to wniosku nie sposób przecież zaaprobować. W tej sytuacji trafne jest stanowisko Sądu Okręgowego o braku normalnego związku przyczynowego między szkodą skarżącej Agencji, a zachowaniem Gminy w postaci niedostarczenia lokalu socjalnego.

Przewidziane w art. 361 § 1 k.c. ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne następstwa zachowania, z którego szkoda wynikła nie polega na wprowadzeniu pojęcia związku przyczynowego w znaczeniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości (v. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2008 r., I CSK 39/07 niepubl.).

W konsekwencji, wobec braku tej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, nie było podstaw do zastosowania art. 417 § 1 k.c., a zatem zaskarżone skargą orzeczenie nie narusza tego przepisu z powodu jego niezastosowania.

Sąd Najwyższy oddalił więc skargę na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. wobec braku podstaw do stwierdzenia, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem. Orzeczenie niezgodne z prawem w rozumieniu ostatnio wskazanego przepisu to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem musi zatem mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu Sądu można przypisać cechy bezprawności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2007 r., IV CNP 72/07, niepubl.; z dnia 26 lutego 2008 r., II BP 13/07, niepubl.; z dnia 5 września 2008 r., I CNP 27/08 niepubl.).

O kosztach postępowania wszczętego wniesieniem skargi orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 12 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).